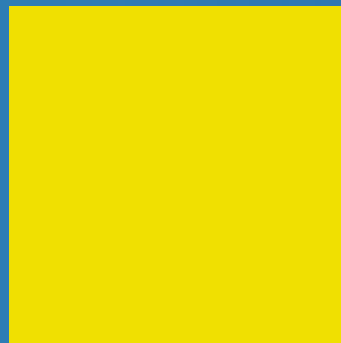

1

ONTMOETING MET DE ANDER:
OMGAAN MET DIVERSITEIT

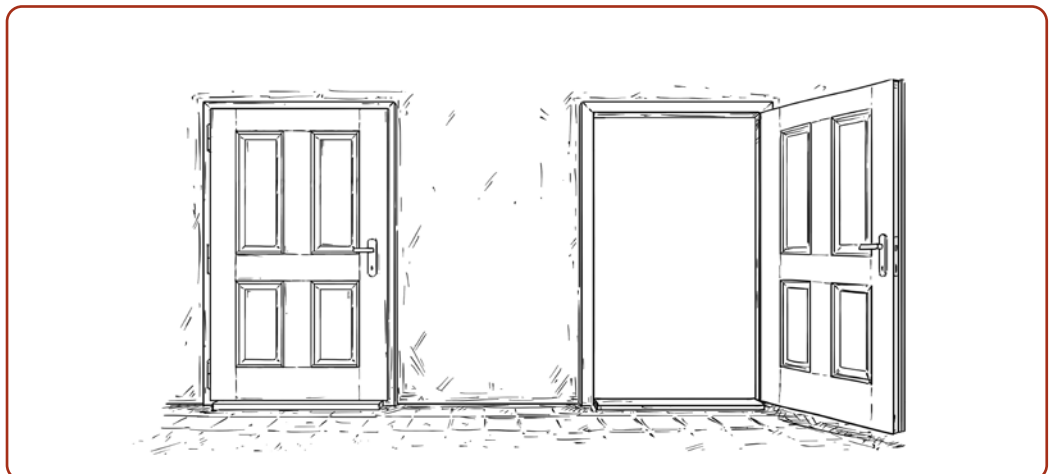
OMGAAN MET DIVERSITEIT

1.1 INLEIDING

In dit lesmateriaal maak je eerst kennis met **de begrippen mondiale ethiek, mondiale rechtvaardigheid en kosmopolitisme**. De mensheid staat voor verschillende uitdagingen, zoals klimaatverandering, die we niet kunnen oplossen zonder dat iedereen samenwerkt aan verandering in de richting van een schoner milieu. Het tweede deel van deze les gaat in op de kwestie **burgerschap en de bescherming van rechten die een (nationale) staat biedt**. Hier wordt het begrip **statusrecht** geïntroduceerd, evenals de begrippen staatloze, ontheemde, vluchteling en asiel. Ten slotte bespreken we de onderwerpen **immigratie en gastvrijheid** en dan in het bijzonder wat het betekent om “anderen te ontmoeten”. In andere woorden, anderen die anders zijn dan wij, maar toch gelijke rechten en status hebben.

Afbeelding 1.1
Vluchtelingenmeisje
Bron: © Ahmed akacha/
Pexels.com

Afbeelding 1.2
Deur en keuzes
Bron: © Zdenek Sasek /
Adobe Stock

Vragen over de geanimeerde video

Hier zijn de vragen die in de geanimeerde video werden gesteld. Je kunt nog eens nadenken over de antwoorden die je hebt gekozen en vooral over de vraag waarom je ze hebt gekozen. Sommige vragen zijn ook relevant voor de inhoud en opdrachten hieronder.

VRAGENRONDE 1

 Vraag 1: Was het correct om het gezin aan te houden bij de immigratiecontrole en waarom? (Je kunt meer dan één antwoord kiezen)

- Ja, dat was het juiste om te doen, aangezien het gezin niet over de juiste documenten beschikte om binnen te komen.
- Ja, dat was de juiste handelwijze, aangezien het belangrijk is precies te weten wie een ander land binnenkomt.
- Ja, dat was het juiste om te doen, aangezien het gezin niet het recht had het land binnen te komen.
- Nee, want er was geen manier voor de familie om hun paspoorten te vernieuwen of om nieuwe te verkrijgen.
- Nee, want het gezin had hulp en bescherming nodig.
- Ik weet het niet.

 Vraag 2: Waarom zijn paspoorten belangrijk? (Je kunt meer dan één antwoord kiezen)

- Omdat we ons er mee kunnen identificeren.
- Omdat we er veilig mee naar andere landen kunnen reizen en daar dan kunnen verblijven.
- Omdat we er ons staatsburgerschap mee kunnen bewijzen.
- Omdat we er ons eigen land weer mee in kunnen.
- Ik weet het niet.

VRAGENRONDE 2

 Vraag 3: Vind je het eerlijk om een onderscheid te maken tussen inwoner en niet-inwoners?

- Ja.
- Nee.

 Vraag 4: Ben je het ermee eens dat iedereen vrij moet kunnen reizen, verhuizen of wonen waar de persoon wil?

- Ja.
- Nee.

VRAGENRONDE 3

 Vraag 5: Waarom is de opvang en bescherming van vluchtelingen belangrijk? (Je kunt meer dan één antwoord kiezen)

- Omdat hun staat hen niet beschermt of hen zelfs vervolgt of mishandelt.
- Omdat ze vanwege hun eigen veiligheid vaak niet in hun thuisland kunnen blijven.
- Omdat er in hun landen vaak geen fatsoenlijke levensomstandigheden zijn (bijv. ernstig gebrek aan voedsel, honger, klimaatverandering en ernstige droogte, enz.)
- Omdat we arbeidskrachten nodig hebben, moeten we deze mensen in ons land toelaten.
- Ik weet het niet.

 Vraag 6: Sommige personen zijn staatloos. Wat zou de juiste handelwijze zijn met betrekking tot hun status?

- Accepteer ze in andere staten en geef ze staatsburgerschap.
- Een universeel en doeltreffend internationaal systeem aanvaarden voor de bescherming van de rechten van staatlozen.
- Probeer de oorzaken weg te nemen die hen staatloos maakten.
- Niets, zeker niet als men vrijwillig afstand heeft gedaan van het staatsburgerschap.
- Ik weet het niet.

1.2 MONDIALE ETHIEK, MONDIALE RECHTVAARDIGHEID EN KOSMOPOLITISCHE ETHIEK

Mondiale ethiek is een manier om ethische uitdagingen en vraagstukken vanuit het perspectief van de wereld of de mensheid als geheel te benaderen. Denk bijvoorbeeld aan uitdagingen en vraagstukken zoals klimaatverandering en vervuiling, mensenrechten, buitenlandse hulp en hulp aan de armen, eerlijke handel en rechten van werknemers, bescherming van vluchtelingen, ontwikkeling en regulering van het gebruik van nieuwe technologieën. De reden dat deze benadering wordt toegepast is de globalisering, wat betekent dat de wereld steeds meer met elkaar verbonden en van elkaar afhankelijk wordt.

Afbeelding 1.3
Wereldbol in onze
handen
Bron: © Valentin
Antonucci / Pexels.com

Mondiale rechtvaardigheid is een aspect van de mondiale ethiek dat gericht is op rechtvaardigheid op wereldschaal. Het onderzoekt de rol van internationale en wereldwijde instellingen, bijvoorbeeld de Verenigde Naties of het systeem van de mensenrechten. Ook wordt geprobeerd om universele rechtvaardigheidsnormen te formuleren die voor alle personen en staten gelden.

Mondiale rechtvaardigheid heeft in de eerste plaats betrekking op twee domeinen. Het **politieke en institutionele** domein betreft bijvoorbeeld de kwestie van het (mondiale) bestuur en de bescherming van de fundamentele mensenrechten. Het **economische en culturele domein** richt zich op kwesties als armoede en ongelijkheid, verdeling en exploitatie van onder meer natuurlijke hulpbronnen. Beide domeinen verdedigen een rechtvaardige verdeling van de lusten en lasten over de hele wereld.

Afbeelding 1.4
Onderlinge
afhankelijkheid
Bron: © ArtHouse Studio /
Pexels.com

Kosmopolitisme is één manier om met de hierboven vermelde uitdagingen om te gaan. Het is gebaseerd op het idee dat **wij allen burgers van de wereld zijn** (in tegenstelling tot die van één bepaalde nationale staat) en dus leden van één gemeenschap. Ethisch kosmopolitisme is de opvatting dat wij op het mondiale niveau verplichtingen en verantwoordelijkheden hebben tegenover anderen. **Politiek kosmopolitisme** pleit voor het idee van een soort concrete wereldpolitiek, een wereldregering, en een bijbehorend wereldburgerschap. Cultureel **kosmopolitisme is een opvatting** dat wij verschillende culturen moeten waarderen en beschermen.

Opdracht 1

Maak de onderstaande opdrachten en schrijf je antwoorden op.

 Schrijf in de linkerkolom vijf problemen of uitdagingen waarmee de mensheid als geheel in deze tijd wordt geconfronteerd op. Denk vervolgens na over hun relatieve belang en rangschik ze op belangrijkheid in de rechterkolom.

Hoe zou je rechtvaardigheid aan iemand anders uitleggen? Aan welke voorwaarden zou een rechtvaardige wereld moeten voldoen?

Wat zou er anders zijn in de wereld als we allemaal werden beschouwd als burgers van de hele wereld?

1.3 MENSENRECHTEN, STATUSRECHT, STAATLOZEN EN VLUCHTELINGEN

Mensenrechten zijn de rechten van individuen en groepen die hun toekomen enkel omdat zij mens zijn, en zijn gebaseerd op de waardigheid en de waarde van ieder mens. Zij vormen de grondslag van een rechtvaardige en vreedzame samenleving.

“Mensenrechten zijn rechten die wij hebben enkel en alleen omdat wij als mensen bestaan - zij worden door geen enkele staat verleend. Deze universele rechten behoren aan ons allen, ongeacht nationaliteit, geslacht, nationale of etnische afkomst, huidskleur, godsdienst, taal of enige andere status. Ze variëren van het meest fundamentele - het recht op leven - tot de rechten die het leven de moeite waard maken, zoals het recht op voedsel, onderwijs, werk, gezondheid en vrijheid.” (OHCHR 2021)

Mensenrechten zijn:

- **universeel:** zij behoren toe aan elke persoon, wat betekent dat allen er in gelijke mate recht op hebben
- **onvervreemdbaar:** zij behoren inherent toe aan elke persoon en mogen niemand worden ontnomen; zij kunnen alleen worden beperkt in specifieke omstandigheden, voor een beperkte tijd, en in overeenstemming met een strikte eerlijke rechtsgang
- **Ondeelbaar en onderling afhankelijk:** de mensenrechten vormen een geheel (economische, sociale, politieke en culturele rechten) en zijn van elkaar afhankelijk, hetgeen betekent dat men niet ten volle een bepaald recht kan genieten zonder dat ook andere rechten worden gewaarborgd. De schending van een bepaald recht heeft gewoonlijk negatieve gevolgen voor andere rechten.
- **gelijk en niet-discriminerend:** alle mensen zijn gelijk in waardigheid en rechten (OHCHR 2021).

Waardigheid is de fundamentele, intrinsieke waarde die alle mensen hebben op grond van hun mens-zijn. Waardigheid wordt vaak beschouwd als de basis voor de basis- en mensenrechten van elk individu. De waardigheid van ieder individu beschermt hem/haar tegen vormen van ongepaste behandeling die de waardigheid zouden aantasten (bijv. vernederende behandeling, marteling, enz.) of mensenwaardige situaties waarin een persoon zich zou kunnen bevinden (bijv. extreme armoede, slavernij, enz.).

Afbeelding 1.5
Grondrechten van de mens
Bron: © STOATPHOTO /
Adobe Stock

Statusrechtvaardigheid is het recht dat een individu in staat stelt zijn of haar recht erkend te krijgen. Het wordt daarom omschreven als “**het recht om rechten te hebben**”. Het maakt andere rechten mogelijk. Het recht om rechten te hebben is een mensenrecht dat kan worden verdedigd binnen de beginselen van mondiale en kosmopolitische rechtvaardigheid.

Afbeelding 1.6
Status is belangrijk
Bron: © RODNAE
Productions / Pexels.com

Staatlozen zijn die personen die “door geen enkele staat als onderdaan worden erkend volgens de werking van zijn wetgeving” (VN 1954). Dit betekent dat een staatloze iemand is die van geen enkel land de nationaliteit heeft. Als zodanig zijn zij bijzonder kwetsbaar.

De belangrijkste **oorzaken** van staatloosheid zijn: wetten die bepalen onder welke omstandigheden iemand de nationaliteit verkrijgt of kan laten intrekken, migratie naar een staat die het doorgeven van de nationaliteit via familiebanden niet toestaat, het ontstaan van nieuwe staten en veranderingen met betrekking tot grenzen en het verlies of het ontnemen van de nationaliteit (UNHCR 2021).

Afbeelding 1.7
Toegang geweigerd
Bron: © nalidsa /
Adobe Stock

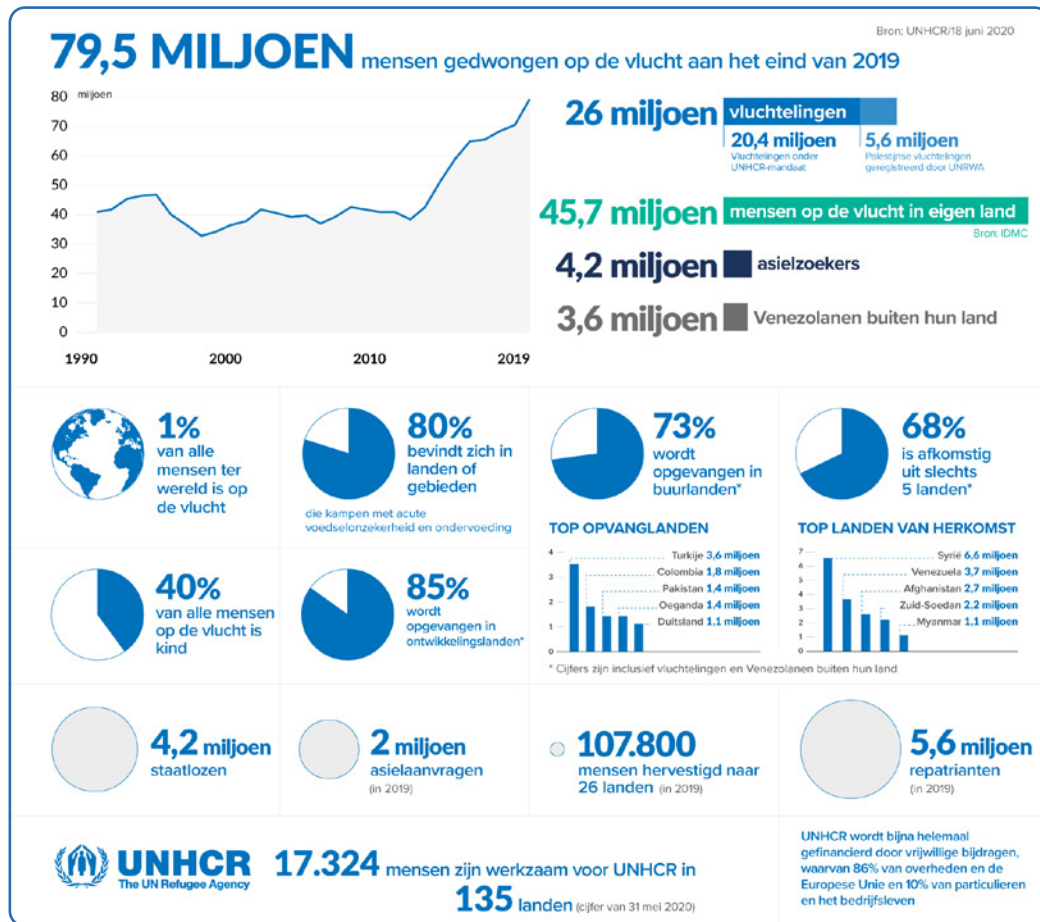

Ontheemden of onder dwang ontheemde personen zijn personen die onvrijwillig of onder dwang zijn weggevoerd van hun huis of hun geboortestreek. Volgens de VN waren er in 2020 over heel de wereld ongeveer **80 miljoen** onder dwang ontheemde personen, waarvan naar schatting 30-34 miljoen minderjarige. Van alle gedwongen ontheemden waren er 26 miljoen vluchtelingen en 45,7 miljoen in eigen land ontheemde personen (UNHCR 2020).

Vluchtelingen zijn ontheemden die gedwongen zijn landsgrenzen te overschrijden en die niet veilig naar huis kunnen terugkeren. Zij hebben het recht om asiel aan te vragen. Het VN-Verdrag betreffende de Status van Vluchtelingen van 1951 bepaalt dat een vluchteling een persoon is, die “uit gegronde vrees voor vervolging wegens zijn ras, godsdienst, nationaliteit, het behoren tot een bepaalde sociale groep of zijn politieke overtuiging, zich bevindt buiten het land waarvan hij de nationaliteit bezit, en die de bescherming van dat land niet kan of, uit hoofde van bovenbedoelde vrees, niet wil invoeren, of die, indien hij geen nationaliteit bezit en ten gevolge van bovenbedoelde gebeurtenissen verblijft buiten het land waar hij vroeger zijn gewone verblijfplaats had, daarheen niet kan of, uit hoofde van bovenbedoelde vrees, niet wil terugkeren” (VN 1951)

Binnenlands ontheemden zijn “personen of groepen van personen die gedwongen zijn hun thuis of gewoonlijke verblijfplaats te verlaten of ontvluchten, in het bijzonder als gevolg van of ter voorkoming van de effecten van gewapend conflict, situaties van veralgemeend geweld, mensenrechtenschendingen, natuurrampen of rampen veroorzaakt door de mens, en die geen internationaal erkende grens hebben overgestoken.” (VN, 2004)

Afbeelding 1.8
 Statistieken over
 ontheemden, 2020
 Bron: © UNHCR/
 Younghee Lee

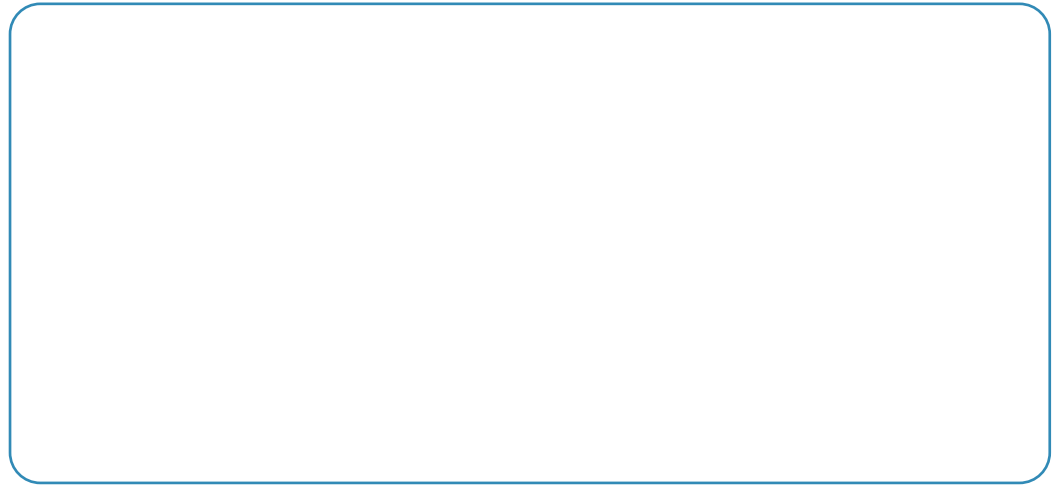

Opdracht 2

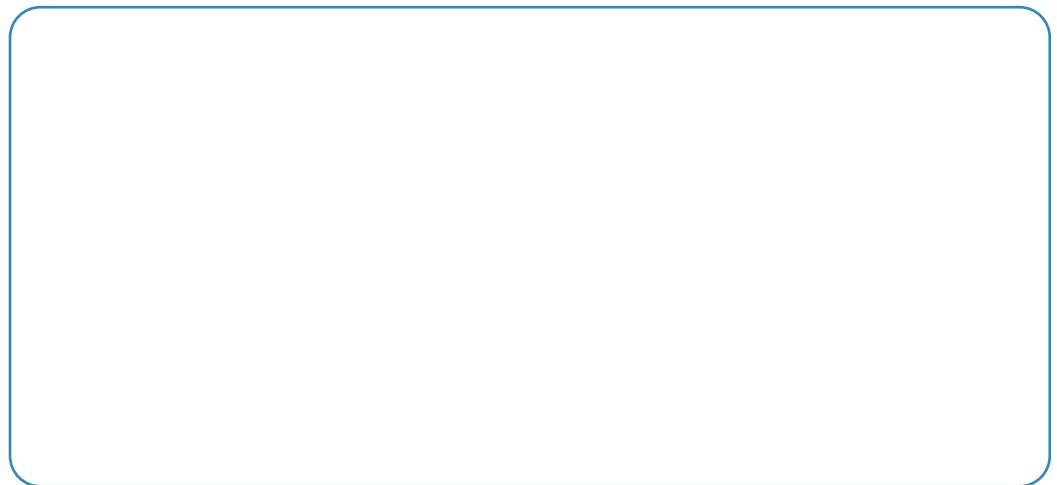
Maak de onderstaande opdracht en schrijf je antwoorden op.

? Ben jij in het bezit van een paspoort? In hoeveel en welke landen ben je geweest? Heb je toen je paspoort moeten gebruiken?

? Alle mensen zijn gelijk in waardigheid en mensenrechten. Waarom en hoe is dit belangrijk voor vluchtelingen en staatlozen?

? Wat zijn jouw eerste gedachten of associaties bij het woord "vluchteling"? Wat zijn jouw gevoelens die hiermee gepaard gaan? Gebruik de ruimte hieronder om deze gevoelens weer te geven. Je mag dit doen op een manier die jij fijn vindt.

1.4. IMMIGRATIE EN GASTVRIJHEID

De kwestie van de **gastvrijheid** gaat om de vraag of er **grenzen** zijn aan de vrijheid van staten om hun grenzen volledig te kunnen afsluiten. Dit is een kwestie van mondiale ethiek en mondiale rechtvaardigheid. Moeten vluchtelingen worden toegelaten tot een bepaalde staat? Waarom? Wie moet nog meer worden verwelkomd en aanvaard? Wat met staatlozen zoals het gezin in de video?

Afbeelding 1.8
Armeense vluchtelingen
in Bakoe, 1918
© IWM Q 24947,
<https://www.iwm.org.uk/collections/item/object/205213374>

Derol, functie of waarde van een (in dit geval nationale) groep en lidmaatschap daarvan is dat het een effectieve **bescherming van de rechten van een individu biedt**. Een staat geeft je bijvoorbeeld een paspoort waarmee je kunt reizen en naar huis kunt terugkeren. Een **visum** dat door een staat wordt afgegeven, geeft je het recht die staat te bezoeken en er te verblijven. Staatlozen hebben vaak geen mogelijkheid om een paspoort of een visum te verkrijgen. Daarom zijn staatlozen bijzonder kwetsbaar.

Afbeelding 1.9
Duitse gevangenen
in een Frans
gevangenenkamp
tijdens de laatste
deel van de Eerste
Wereldoorlog
Bron: National Archives
at College Park, Publiek
domein, via Wikimedia
Commons: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:German_prisoners_in_a_French_prison_camp_French_Pictorial_Service_-_NARA_-_533724.gif

Fridtjof Nansen, een voormalig poolreiziger, Hoge Commissaris van de Volkenbond voor vluchtelingen en een latere Nobelprijswinnaar (1922), heeft na de Eerste Wereldoorlog het zogenaamde Nansen-paspoortstelsel ingesteld.

Afbeelding 1.10
Voorbeeld van het
Nansen paspoort
Source: © Wikimedia
Commons: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:NansenJohansen.jpg>

Het Nansen-paspoort was een erkend reisdocument dat aanvankelijk door de Volkenbond werd uitgegeven voor vluchtelingen en staatlozen die geen reisdocumenten konden verkrijgen van een nationale staat of autoriteit. Dergelijke paspoorten stelden deze personen in staat toch te reizen.

Afbeelding 1.12
Voorbeeld van het
Nansen paspoort
Bron: © UNHCR

Voor meer informatie over de Nansen paspoorten en staatloosheid, kun je een uitstekende online interactieve kaart of tentoonstelling van de EVZ Foundation bezoeken.¹

¹U kunt de volgende link gebruiken: https://www.arcgis.com/apps/Cascade/index.html?a_pid=84ce78_74a06a_4c2897bd48561bf43a7d

Opdracht 3

Maak de onderstaande opdracht en schrijf je antwoorden op.

? Denk aan een moment in je leven waarop iemand gastvrij was tegenover jou. Hoe zou je gastvrijheid omschrijven?

? Voor wie moeten we gastvrij zijn?

? Als een persoon anders of vreemd is, wat maakt hem of haar dan anders? Hoe kunnen deze verschillen relevant zijn voor zijn of haar rechten?

1.5 WOORDENLIJST

Asiel: de bescherming die door een staat wordt verleend aan iemand die zijn land van herkomst heeft verlaten als vluchteling, meestal een politieke vluchteling. Iedereen heeft het recht om asiel te vragen en te krijgen tegen vervolging in andere landen. Een persoon die asiel aanvraagt, wordt een “asielzoeker” genoemd. Elk jaar vragen ongeveer een miljoen mensen over de hele wereld asiel aan.

Burgerschap: de relatie tussen een individu en een staat. Een burger heeft bepaalde rechten en vrijheden en heeft recht op bescherming door de staat, maar heeft op zijn beurt ook verantwoordelijkheden. Het kan worden verkregen door geboorte binnen het grondgebied van een staat, door afstamming, door huwelijk en door naturalisatie.

Gastvrijheid: in de ruimere zin van het woord is gastvrijheid sociaal gebaar van welkom, vriendelijkheid en vrijgevigheid. In de engere zin van het woord, zoals gebruikt in debatten over immigratie en vluchtelingen, wordt het beschouwd als een aspect van rechtvaardigheid. Het recht op gastvrijheid houdt verband met het recht op lidmaatschap.

Kosmopolitisme: een opvatting die stelt dat alle mensen - onafhankelijk van hun staatsburgerschap of nationale staat - evenveel respect en aandacht moeten krijgen. Ethisch kosmopolitisme is de opvatting dat wij in een globale wereld aanzienlijke plichten, verplichtingen en verantwoordelijkheden hebben tegenover anderen, aangezien wij allen deel uitmaken van één globale gemeenschap.

Mensenrechten: basisrechten die elk menselijk individu (of een groep individuen) toekomen, enkel op grond van het feit dat zij mens zijn, ongeacht hun leeftijd, verblijfplaats, taal, godsdienst, etnische afkomst of enige andere status. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM) werd in 1948 aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties.

Afbeelding 1.13
Reizen met een paspoort
Bron: © Tima
Miroshnichenko /
Pexels.com

Mondiale Ethiek (ook wel planetaire ethiek): een opvatting die de globalisering en wederzijdse afhankelijkheid van de mensheid als geheel erkent, inclusief het feit dat de ernstigste uitdagingen en inclusief de morele uitdagingen waarmee we vandaag de dag geconfronteerd worden (economisch, sociaal-cultureel, technologisch, geostrategisch, informatief, ecologisch enz.).

Mondiale Rechtvaardigheid: een benadering in de mondiale ethiek die zich richt op rechtvaardigheid op wereldschaal en voor universele normen van rechtvaardigheid, bijvoorbeeld mensenrechten of een beginsel dat een rechtvaardige verdeling van lusten en lasten over de wereld voorschrijft.

Afbeelding 1.14
Wereldbol
Bron: © Wesley Carvalho
Pexels.com

Ontheemde: een persoon die gedwongen is zijn/haar huis voor langere tijd te verlaten, bijvoorbeeld als gevolg van oorlog, onwettige vervolging of een natuurramp zoals een aardbeving, overstroming, of iets dergelijks. Als een dergelijke persoon de grens van zijn land oversteekt, wordt deze persoon als vluchteling beschouwd.

Paspoort: een formeel reisdocument, gewoonlijk door een nationale regering aan haar burgers afgegeven, dat de drager tijdens het reizen identificeert als burger of onderdaan met recht op bescherming in het buitenland en recht op terugkeer naar het thuisland.

Afbeelding 1.15
Glimlach
Bron: © Windo Nugroho /
Pexels.com

Staatloze: een persoon die volgens de wetten van geen enkel land als burger of onderdaan wordt beschouwd. In andere woorden betekent dit dat de persoon van geen enkel land de nationaliteit heeft en daardoor de bescherming van een land of staat mist.

Visum: een door een staat of gebied aan een vreemd persoon verleende machtiging om dat gebied binnen te komen, daar te verblijven of dat gebied te verlaten. Gewoonlijk wordt een visum in het paspoort van de betrokkene genoteerd.

Afbeelding 1.16
Vluchtelingenkamp
Bron: © hikrcn /
Adobe Stock

Vluchteling: volgens de definitie van de VN zijn vluchtelingen personen die zich buiten het land bevinden waarvan zij de nationaliteit bezitten of waar zij hun reguliere verblijfplaats hebben, maar daar niet naar toe kunnen terugkeren als gevolg van ernstige en willekeurige bedreigingen van het leven, de fysieke integriteit of de vrijheid die voortvloeien uit algemeen geweld of gebeurtenissen die de openbare orde ernstig verstoren.

Waardigheid: fundamentele en bijzondere, onvervreembare waarde die alle mensen hebben op grond van hun mens-zijn. Dit wordt vaak beschouwd als de grondslag voor de fundamentele aanspraken en mensenrechten van elk individu.

1.6 TRANSCRIPT VAN DE VIDEO

1. BINNEN LUCHTHAVEN LOBBY.

Een groep tieners met hun koffers/bagage staat bij elkaar onder het bord waarop staat "EU paspoorten/ EU burgers". Er is ook een ander bord waarop staat: "Alle andere paspoorten". De rij wachtenden onder het tweede bord is veel langer.

Lindsay: Ik ben zo blij dat deze uitwisseling voorbij is en we bijna weer thuis zijn.

David: Ik zou het niet erg vinden om wat langer te blijven hoor... als we elke dag naar het strand mogen gaan. En Pieter-Jan was een fantastische kamergenoot... Hij is wel een nog grotere slaapkop dan ik.

Pieter-Jan: Hé, ik ben helemaal geen slaapkop. We zijn op de meeste avonden gewoon vrij laat gaan slapen.

Sarah: Ik miste mijn familie meer dan ik had verwacht.

Leraar (tegen de tieners): Hé allemaal, wel even opletten... Pak jullie paspoorten en hou ze bij de hand. We staan bijna vooraan in de rij.

Sarah: Hier is die van mij. Hij is wel een beetje versleten. Niet echt door veel te reizen, maar gewoon door heen en weer te bewegen in een la. Eigenlijk gebruik ik hem bijna nooit, omdat je zonder paspoort ook naar zoveel plaatsen en landen kunt gaan.

Lindsay: Die van mij ziet er nog als nieuw uit. Mijn moeder bewaart onze paspoorten altijd netjes in een speciale doos.

De groep begeeft zich naar de paspoortcontrole. Zij zien in een andere rij een gezin dat door immigratiebeambten uit de rij wordt gehaald. Zij horen een van de ambtenaren zeggen:

Immigratiebeambte: "Het spijt me, maar ik moet u en uw gezin de toegang tot het land ontzeggen. Uw paspoorten zijn niet meer geldig. De staat die ze heeft uitgevaardigd komt niet meer voor in onze lijst van erkende paspoorten. Volgens ons bestaat de Derde Republiek van Madagascar niet meer..."

De groep studenten gaat nu naar de andere kant van de controlepost, nog steeds een beetje overstuurd door wat ze zojuist hebben gezien.

2. BINNEN LUCHTHAVEN LOBBY: ANDERE KANT CONTROLEPOST.

Sarah: Nou, dat was raar om mee te maken. Dat gezin mag het land niet in.

David: Ja. Ik weet niet hoe ze dachten zonder paspoort te worden toegelaten! Wat dachten ze wel niet. Waarom gaan ze niet gewoon naar huis en blijven daar of gaan ze nieuwe paspoorten halen?

Lindsay: Maar... hoorde je niet dat ze misschien geen thuis hebben. Misschien zijn ze wel staatloos.

Pieter-Jan: Doe niet zo gek. Iedereen komt toch ergens vandaan. Dat is toch duidelijk. Je moet op bijna elk belangrijk formulier of document je nationaliteit of land van verblijf vermelden.

Lindsay: Nee, zo eenvoudig is het toch niet. Er zijn over de hele wereld veel mensen staatloos. Ik weet van Friedrich Nietzsche, de filosoof waar we het vorige week over hadden, dat hij staatloos was, omdat hij zijn Pruisisch staatsburgerschap had opgegeven. En zo zijn er nog vele anderen, maar dan meestal niet uit eigen beweging.

Pieter-Jan: Tja, als je in eenzaamheid en als een vreemde vogel wilt leven, dan is dat je eigen probleem. Maar als je dan naar het buitenland wilt reizen, dan denk je toch eerst aan een paspoort.

De leraar ziet dat de leerlingen hevig aan het discussiëren zijn, maar hij moet hen even alleen laten en zegt: "Hey Hey... kalmeer eens een beetje. Blijf hier op mij wachten. Ik moet de dienstregeling van de bus bekijken en onze tickets kopen. Blijf hier bij de bagage en ga nergens heen! Ja, ik heb het in het bijzonder tegen jou, Pieter-Jan."

3. BINNEN LUCHTHAVEN LOBBY.

De scène verandert een beetje; er wordt wat meer ingezoomd op de leerlingen. We zien de leerlingen verder discussiëren.

Lindsay (zet het gesprek voort): Ik denk dat het verkeerd is dat ze die familie zo behandelden. Die familie viel helemaal niemand lastig.

Pieter-Jan: Dat kan misschien wel zo zijn. Maar ik denk niet dat het eerlijk is als ze hen zomaar het land zouden binnenlaten.

David: Ik ben gewoon blij dat we niet in de lange rij hoefden te staan en dus ook niet lang hoefden te wachten, omdat we als EU-burgers voorrang hebben.

Sarah: Ik vind dit heel erg oneerlijk. Het is niet de schuld van die mensen dat ze buiten de EU geboren zijn. Dat is toch gewoon puur toeval. En het is ook niet zo dat Europa van ons is; we hebben er geen recht op. En waarom bestaan er eigenlijk grenzen?

Pieter-Jan: Nou, anders zou iedereen gewoon hierheen komen. Het zou net een invasie zijn. Het land zou overbevolkt geraken en niemand zou hier meer willen blijven. Het is gewoon verstandig dat alleen staatsburgers recht hebben op toegang en verblijf.

Lindsay: We zijn net in Marokko geweest. We mochten naar binnen en de mensen daar waren erg gastvrij.

Pieter-Jan: Daar gaat het niet om. We hadden gereserveerd bij een hotel en hadden onze paspoorten. We waren ook niet van plan om daar te blijven.

Sarah: Maar wat als iemand geen thuis meer heeft?

David: Ja, dat is hun eigen probleem. Vorige maand hebben mijn vader en ik meegedaan aan een demonstratie. Het is toch duidelijk dat we buitenlanders buiten de deur moeten houden, want er is voor onszelf niet eens voldoende werk. Mijn vader is nu al meer dan een jaar werkloos. We riepen tijdens het demonstreren: "Bouw een muur, hoog en duur!" Ik vond het tof om bij die groep demonstranten te horen, het leek dat iedereen begreep hoe ik denk.

Lindsay wordt heel erg verdrietig. Ze duwt haar koffer weg van de groep, gaat erop zitten en begint te huilen.

David: Wat is er aan de hand, Lindsay?

Lindsay: Laat me alsjeblieft gewoon met rust.

David: Wat? Wat heb ik nu weer gedaan?

Sarah: Jullie! Jullie twee. Stop nu met die onzin! Weten jullie niet dat moeder van Lindsay tijdens de Balkanoorlogen gevlucht is.

De meeste van haar familieleden zijn omgekomen toen haar huis werd platgebrand.

Ze was toen nog maar net 18 en ze moest grenzen van verschillende landen oversteken om eindelijk een veilige plek te vinden waar ze mocht blijven. Ze had geen paspoort of ander bewijs van haar identiteit.

Pieter-Jan: Dat heb ik echt nooit geweten.

Sarah: Het maakt helemaal niets uit. Hou gewoon op met je stomme propaganda en te praten over wat wel of niet het recht van iemand is. Je kent niet de achtergrond van elke persoon. Het is makkelijk om te zeggen, "Haal een paspoort" of "Ga naar huis". Ik zou wel eens willen weten wat jullie zouden denken en hoe jullie je zouden voelen als je geen thuis had en ook geen manier om aan een paspoort te komen.

David: Het spijt me. Ik wilde Lindsay niet kwetsen. Dat is dus de reden dat ze vertelt dat haar moeder hun paspoorten in een speciale doos bewaart.

Sarah: En het is niet alleen haar moeder. Veel mensen zijn staatloos en niet door hun eigen keuze. Niet bij een staat behoren en geen erkende identiteit hebben betekent niet direct geen rechten hebben. Zulke mensen zijn vaak het slachtoffer van misdaden en ander onrecht. Het betekent dus veel meer dan geen grenzen over kunnen steken.

David: Het spijt me echt heel erg. Ik denk dat ik fout zat.

Pieter-Jan: Ja, dat vind ik ook jammer. Uiteindelijk zijn we allemaal mensen en vormen we samen één mensheid. Het verschil tussen ons en "Alle andere paspoorten" [VERWIJZEND NAAR HET BORDJE BOVEN DE CONTROLEPOST] is eigenlijk willekeurig.

David: Ik wil Lindsay mijn excuses aanbieden voor wat ik heb gezegd en hoe ik erover dacht.

Pieter-Jan: Ik ook. Laten we naar haar toe gaan.

1.7 REFERENTIES

VN. 1948. Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Beschikbaar op: https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/dut.pdf

VN. 1951. Verdrag betreffende de status van vluchtelingen. <https://www.cmo.nl/nothingaboutus/pdf/vlucht.pdf>

VN. 1954. Verdrag betreffende de status van vluchtelingen. https://www.cgvs.be/sites/default/files/content/download/files/verdrag_van_geneve.pdf

VN. 2004. United Nations Guiding Principles on Internal Displacement. <https://www.unhcr.org/protection/idps/43ce1cff2/guiding-principles-internal-displacement.html>

UNHCR. 2020. Global Trends. Forced Displacement in 2019. Beschikbaar op: <https://www.unhcr.org/5ee200e37.pdf>

UNHCR. 2021. Ending Statelessness. <https://www.unhcr.org/ending-statelessness.html>

OHCHR. 2021. What are human rights? Beschikbaar op: <https://www.ohchr.org/en/issues/pages/whatarehumanrights.aspx>

Afbeeldingen: Adobe Stock, Wikimedia Commons, Pexels.com, UNHCR, IWM

Vojko Strahovnik (Slovenj Gradec, 1978) is universitair hoofddocent filosofie aan de Faculteit Letteren van de Universiteit van Ljubljana en senior onderzoeker aan de Faculteit Theologie van de Universiteit van Ljubljana, Slovenië. Zijn onderzoek richt zich op moraaltheorie, praktische ethiek en epistemologie. De impact van zijn werk varieert van nieuwe en belangrijke theoretische inzichten in de aard van normativiteit (de rol van morele principes in de vorming van morele oordelen, het gezag van het normatieve domein en epistemische deugzaamheid) tot overwegingen met betrekking tot praktische dimensies van ons leven (bijv. de rol van schuld en morele schaamte in verzoeningsprocessen, het belang van intellectuele en ethische deugden in dialoog en onderwijs, mondiale rechtvaardigheid, dierenethiek).

Roman Globokar (Novo mesto, 1971) bekleedt de leerstoel van het Departement Moraaltheologie aan de Faculteit Theologie van de Universiteit van Ljubljana. Eerder was hij godsdienstleraar op een middelbare school en twaalf jaar lang was hij de directeur van de grootste katholieke school in Slovenië. Hij is lid van de Nationale Commissie voor Medische Ethiek en van de Nationale Raad van Deskundigen voor Algemeen Onderwijs. Ook doceert hij theologische ethiek, bio-ethiek en sociale ethiek. Daarnaast is hij verantwoordelijk voor de internationale uitwisseling aan zijn faculteit. Tenslotte is hij medeauteur van leerboeken voor godsdienstonderwijs op Sloveense katholieke scholen en heeft hij een monografie geschreven over onderwijsuitdagingen in het digitale tijdperk.

Mateja Centa (Ljubljana, 1983) is onderzoeker aan de Faculteit Theologie van de Universiteit van Ljubljana, waar ze zich vooral bezighoudt met filosofie en theorieën over emoties, Gestaltpedagogiek, ervaringsleren en holistisch leren. In 2021 startte ze een tweearig postdoctoraal onderzoeksproject, getiteld *Outlining an Extended Cognitive Theory of Emotions in the Context of a Theology of Emotions: Bodily Sensations, Cognition, and Morality*. Ze werkt ook mee aan internationale projecten op het gebied van ethiek, wetenschappelijke integriteit, onderwijs, en de preventie van radicalisering van jongeren.

Matej Purger (Ljubljana, Slovenia, 1983) is onderzoeker aan de Faculteit Theologie van de Universiteit van Ljubljana. Hij is katholiek theoloog met bijzondere belangstelling voor psychologie en toegepaste ethiek. Zijn professionele loopbaan heeft hem geleid van de theoretische studie van ethiek naar het werk in inhoudelijke beoordeling en kennisoverdracht aan jonge ondernemers in een business accelerator. Wanneer hij kennis maakt met een theoretische benadering, kijkt hij altijd naar manieren om die te implementeren; wanneer hij praktijken observeert, bestudeert hij de theorieën erachter.

EDUC8 Consortium

Dit boek is gefinancierd door het Fonds voor interne veiligheid - Politie van de Europese Unie.

9 789464 449105 >